

Audyt spółek giełdowych w Polsce

Rynek biegłych rewidentów badających sprawozdania finansowe spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

Czerwiec 2021

Wprowadzenie

Rynek audytu spółek giełdowych w Polsce przeszedł w ostatnich 10 latach znaczącą transformację. Przede wszystkim, doświadczył wyraźnej rozbudowy regulacyjnej – nie tylko w zakresie standardów badania sprawozdań finansowych, ale też w zakresie regulacji nadzorczych i związanych z niezależnością audytora od zlecniodawcy. Z pewnością, wpłynęło to na bezpieczeństwo rynku kapitałowego, ale wprowadziło też szereg nowych wymagań stawianych biegłym rewidentom. Wymagana od nich wiedza merytoryczna, a także nakładane na nich ryzyko związane z wykonywaniem zawodu dość wyraźnie wzrosły.

Jak zmiany te wpłynęły na kształt rynku audytorskiego? Po pierwsze, rynek skonsolidował się – liczba podmiotów badających spółki giełdowe w Polsce istotnie spada. Po drugie, umacnia się pozycja firm audytorskich średniej wielkości, ponieważ są one w stanie konkurować z tzw. wielką czwórką ceną usługi, a także wykazać się coraz wyższym doświadczeniem. Po trzecie, koszty usług audytorskich poszły w górę, ponieważ podaż audytorów na rynku pracy jest coraz mniejsza, a badanie spółek publicznych obciążone jest coraz większym ryzykiem.

Zapraszamy do lektury!

Kluczowe wnioski:

- Ostatnie 5 lat to okres istotnych zmian na rynku audytu spółek giełdowych w Polsce. Średnie firmy zwiększyły swój udział (licząc liczbą badanych spółek) **z 23 do 34 proc.** To efekt głównie zmian regulacyjnych, ale też rosnącego potencjału średnich firm.
- Pandemia koronawirusa odcisnęła piętno na wynikach prac audytorów. W 2020 roku znacznie częściej niż dotąd alarmowali o problemach spółek – w **11 proc.** opinii z badania audytor informował o niepewności kontynuacji działalności przez badaną spółkę.
- W ostatnich latach koszty audytu istotnie wzrosły. W 2020 roku średnie wynagrodzenie audytora wyniosło **427 tys. zł** i było o **36 proc.** wyższe niż w 2015 roku. To przede wszystkim skutek sytuacji na rynku pracy, zmian regulacyjnych, ale też ogólnego rozwoju badanych spółek.
- Koszt audytu jest bardziej uzależniony od wielkości audytora, niż wielkości badanej spółki. Cena audytu prowadzonego przez tzw. wielką czwórkę jest **2-2,5 razy wyższa** niż usługi audytora średniej wielkości (po uwzględnieniu wielkości przychodów spółek). Prawdopodobnie wynika to głównie z różnic w postrzeganiu poszczególnych marek.

Polski rynek audytu mocno rozproszony

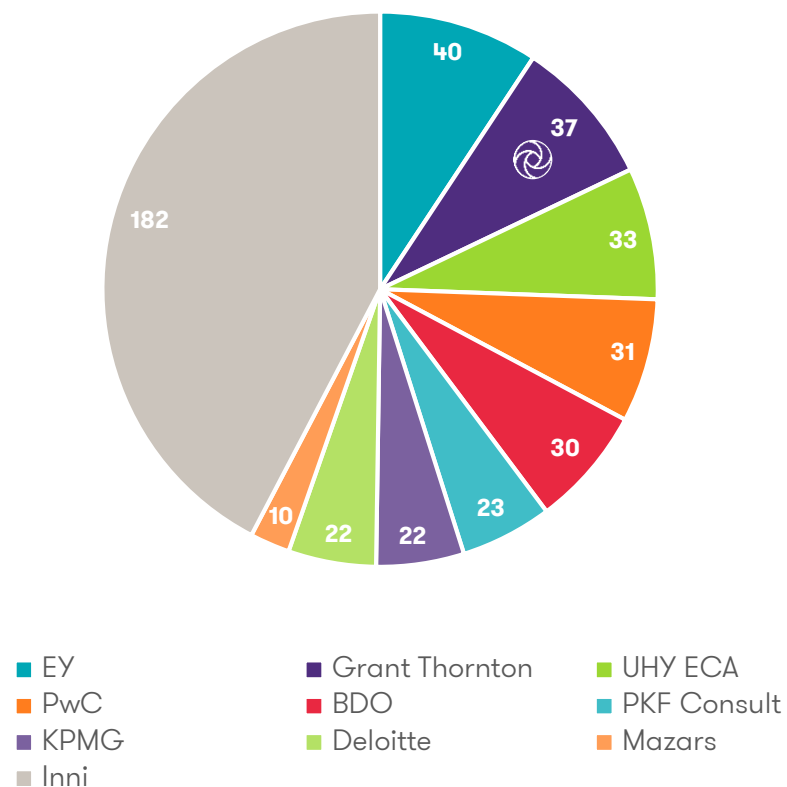
Sprawozdania spółek Rynku Głównego GPW bada obecnie około 60 audytorów. To zarówno największe międzynarodowe korporacje, jak i samodzielni lokalni biegli rewidenci.

Polski rynek giełdowy jest relatywnie otwarty na mniejszych audytorów. W 2020 roku badania sprawozdań finansowych spółek Rynku Głównego GPW prowadziło około 60 podmiotów, czyli o 20 mniej niż 5 lat temu i prawie dwukrotnie mniej niż 10 lat temu. Średnio na jednego przypadało więc siedem spółek.

Firmy tzw. wielkiej czwórki obsługiwały łącznie 115 podmiotów, a więc 27 proc. wszystkich spółek notowanych wówczas na Rynku Głównym. Pięć firm średniej wielkości (Grant Thornton, BDO, UHY ECA, Mazars, PKF – firmy badające w 2020 roku przynajmniej 10 spółek i osiągające z tego tytułu łącznie przynajmniej 1 mln zł przychodu) badały w tym czasie sprawozdania 132 podmiotów, czyli 34 proc. rynku.

Oczywiście, wśród klientów największych firm większy niż u firm średniej wielkości udział stanowią największe spółki, wchodzące w skład indeksów WIG20 czy mWIG40, jednak średnie firmy audytorskie coraz częściej również badają sprawozdania największych podmiotów, czego przykładem z ostatnich lat jest chociażby objęcie badaniem sprawozdań finansowych CD Projekt przez Grant Thornton, PKP Cargo przez BDO czy audyt PGNiG prowadzony przez PKF. Firmy średniej wielkości w ostatnich latach nabrały nowych kompetencji i doświadczenia w realizowaniu usług dla największych i najbardziej skomplikowanych od strony rachunkowości klientów, więc stanowią coraz silniejszą konkurencję dla większych audytorów.

Wykres 1. Liczba spółek notowanych na Rynku Głównym GPW przebadanych w 2020 roku przez poszczególne firmy audytorskie

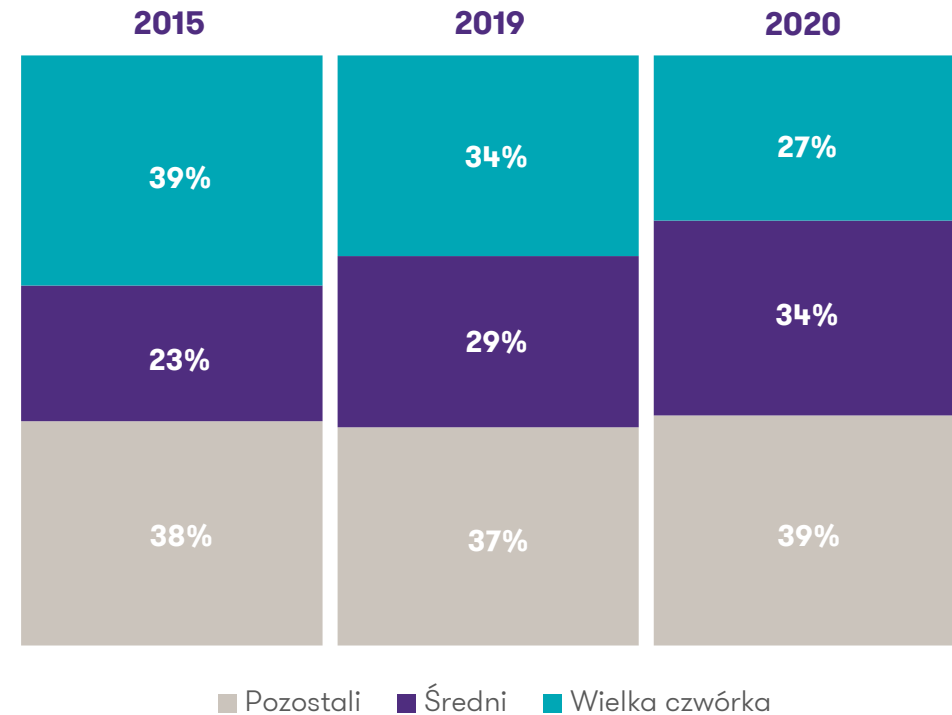
Średni audytorzy zwiększyli udział w rynku

Ostatnie lata to okres zacierania się na GPW granic między tzw. wielką czwórką a średnią konkurencją. Pięciu średnich audytorów bada już łącznie więcej spółek niż czterech (tradycyjnie) większych konkurentów.

Warto zwrócić uwagę, że w ostatnich latach nastąpiły istotne przetasowania na rynku audytu spółek giełdowych. Przez pięć lat udział średnich firm audytorskich (licząc liczbą przebadanych w danym roku sprawozdań finansowych spółek) wzrósł z 23 proc. do 34 proc. W tym samym czasie odsetek zaudytowanych sprawozdań przez firmy tzw. wielkiej czwórki spadł z 39 proc. do 27 proc. Udział mniejszych podmiotów trzymał się na zbliżonym poziomie, tzn. wahał się w przedziale 37-39 proc.

Wpływ na tak silną ekspansję firm średnich miało kilka czynników, jednak najważniejsze wydają się trzy. Po pierwsze, średnie firmy – zdobywając doświadczenie w badaniu coraz większych spółek giełdowych i rozbudowując swoje zespoły – podnoszą swoje kompetencje i coraz częściej wygrywają konkurencję z większymi podmiotami. Po drugie, średnie firmy wykorzystują swoje naturalne przewagi konkurencyjne, tzn. większą elastyczność, większe zaangażowanie doświadczonych biegłych rewidentów oraz często niższą cenę. Po trzecie, z pewnością duży wpływ miały też zmiany regulacyjne, wymuszające na spółkach giełdowych rotację audytora co pięć lat oraz zakazujące zamawiania usług audytorskich u podmiotów realizujących dla spółki projekty doradcze. Oznaczało to, że część spółek musiała szukać nowego audytora, a wybór miały ograniczony.

Wykres 2. Odsetek spółek GPW Rynku Głównego w podziale na firmy tzw. wielkiej czwórki (Deloitte, EY, KPMG, PwC), firmy średnie (Grant Thornton, BDO, UHY ECA, Mazars, PKF*) i pozostałych audytorów w poszczególnych latach, w których wykonywane były badania sprawozdania finansowego

*Firmy badające w 2020 roku przynajmniej 10 spółek Rynku Głównego GPW, z przychodami z tytułu badania tych spółek powyżej 1 mln zł netto.

Audytorzy częściej biją na alarm

W 2020 roku biegli rewidenci aż w 11 proc. opinii ostrzegali, że badana przez nich spółka może mieć problemy z kontynuowaniem działalności.

Jak wynika z danych zebranych przez Grant Thornton, w 2020 roku – prawdopodobnie w związku z wybuchem pandemii i ogromną niepewnością nią wywołaną – audytorzy znacznie częściej niż w przednich badanych latach zgłaszali uwagi do sprawozdań finansowych badanych spółek. W 2020 roku tylko 85 proc. sprawozdań nie wzbudziło żadnych wątpliwości czy zastrzeżeń po stronie badających je biegłych rewidentów. W 2015 i 2010 roku było to odpowiednio 98 i 94 proc. Jednocześnie audytorzy coraz częściej ostrzegali rynek przed potencjalnymi problemami płynnościowymi badanych spółek. W 2020 roku aż 11,2 proc. opinii z badania zawierało uwagę audytora o tzw. niepewności związanej z możliwością kontynuacji działalności przez spółkę. W poprzednich badanych latach – 2015 i 2010 – odsetki te były znikome, wynosiły odpowiednio 0,4 i 1,9 proc.

Te najbardziej alarmistyczne opinie z badania, a więc takie, w których audytor wystawia negatywną opinię (sprawozdanie nie oddaje stanu faktycznego) lub odmawia wyrażenia opinii o sprawozdaniu (audytor rezygnuje z przeprowadzenia badania, bo nie ma dostępu do wymaganych informacji) lub wręcz odmawia podejścia do badania, są na polskim parkiecie nadal wielką rzadkością. Dotyczy to zwykle poniżej 1 proc. wszystkich badanych w danym roku sprawozdań finansowych.

Rodzaj opinii z badania sprawozdania	2020	2015	2010
Bez zastrzeżeń Audytor akceptuje sprawozdanie, tzn. potwierdza zgodność ze stanem faktycznym i zasadami rachunkowości	59,9%	73,0%	72,2%
Z objaśnieniem Audytor akceptuje sprawozdanie i zwraca uwagę czytelników na ważne, opisane w nim zagadnienie	24,9%	25,3%	22,2%
Z niepewnością kontynuacji Audytor akceptuje sprawozdanie, ale widzi istotne ryzyko dla kontynuowania działalności przez spółkę	11,2%	0,4%	1,9%
Z zastrzeżeniem Audytor akceptuje sprawozdanie jako całość, jednak zastrzega, że jakieś istotne zagadnienie zawiera błąd lub nie dało się go zbadać	2,8%	1,1%	3,7%
Negatywna Audytor stwierdza niezgodność sprawozdania jako całości ze stanem faktycznym lub zasadami sporządzania	0,0%	0,0%	0,0%
Odmowa wyrażenia opinii Audytor po próbie przeprowadzenia badania uznaje, że nie jest w stanie zebrać odpowiednich dowodów, aby się o nim wypowiedzieć lub pomimo podpisanej umowy odmawia przystąpienia do badania	1,1%	0,4%	0,0%

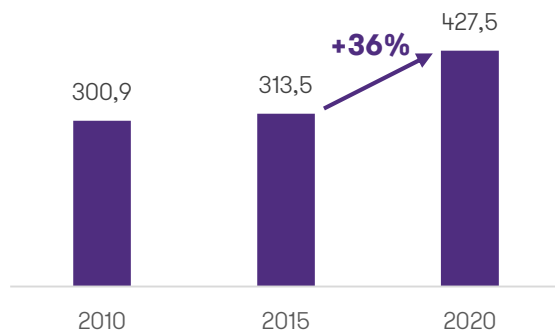
Regulacje i rozwój spółek podniosły ceny

Przez pięć lat średnie wynagrodzenie audytora spółki giełdowej wzrosło o 36 proc. Częściowo wynika to z tego, że spółki rosną i pracy jest coraz więcej. Wpływ miały na to jednak też rynek pracy i zmiany regulacyjne.

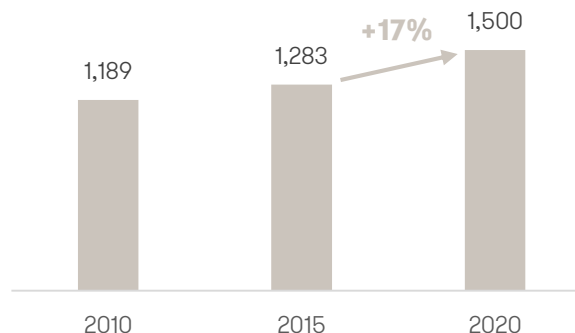
Ostatnie lata to również okres wyraźnego wzrostu wynagrodzeń audytorów. Według naszych obliczeń na podstawie danych publikowanych przez spółki, średnie wynagrodzenie za badanie sprawozdań finansowych przeprowadzone w 2020 roku przez zespoły audytorskie w spółkach giełdowych wyniosło 427,5 tys. zł netto. To o 36 proc. więcej niż w 2015 roku. Jeśli jednak uwzględnić wzrost przychodów spółek (im większa firma, tym teoretycznie więcej pracy ma często biegły rewident), to wzrost wynagrodzenia wynosi około połowę tej dynamiki – 17 proc. Skąd ten wzrost? Częściowo z pewnością wynika to z niedawnych zmian regulacyjnych, które znacząco zwiększają odpowiedzialność i obowiązki biegłych rewidentów badających jednostki zaufania publicznego, jakimi są spółki giełdowe. To sprawiło, że część podmiotów audytorskich wycofała się ze świadczenia usług w tym segmencie (nie chciało podejmować ryzyka lub nie było w stanie udźwignąć związanych z tym kosztów), a ponadto zawód biegłego rewidenta stał się mniej atrakcyjny dla absolwentów kierunków finansowych, co zaostriżyło na rynku walkę o pracowników i podniosło w związku z tym koszty funkcjonowania firm audytorskich (dla których wynagrodzenia pracowników to główny koszt działalności).

Wykres 3. Średnie wynagrodzenie audytora (otrzymane w 2020 roku) za badanie spółki notowanej na GPW – nominalnie oraz w relacji do przychodów spółek

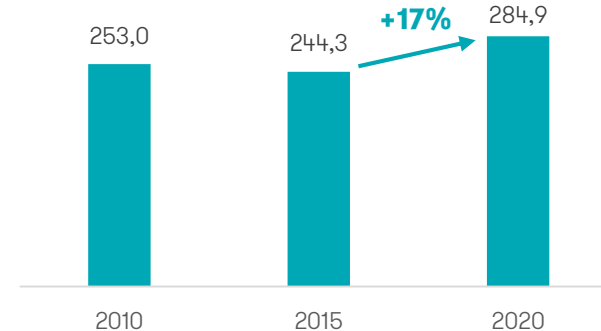
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)

Średnie przychody spółek (w mld zł)

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł) przypadające na 1 mld zł przychodów spółki

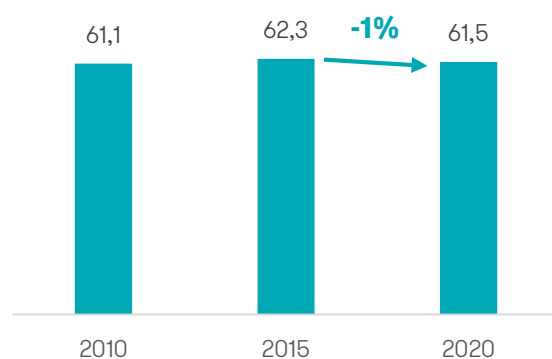
Coraz wyższy koszt audytu dla spółek

Przez ostatnie pięć lat wynagrodzenia audytorów spadły tylko w relacji do jednej kategorii – do sumy aktywów badanej spółki. W relacji do przychodów, kapitałów własnych i wynagrodzenia zarządów badanych spółek koszt wynajęcia biegłego rewidenta poszedł wyraźnie w górę.

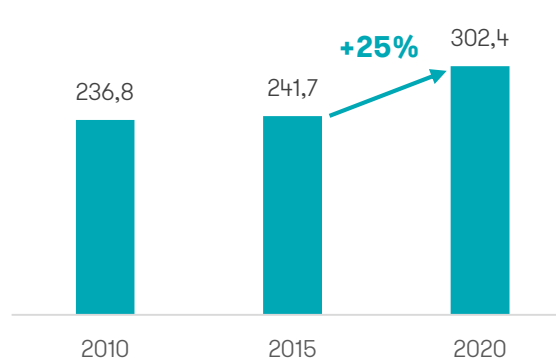
W 2020 roku przebadanie przez audytora 1 mld zł sumy aktywów spółki Rynku Głównego GPW kosztowało średnio 61,5 tys. zł netto. To niemal tyle samo, co pięć i dziesięć lat wcześniej (odpowiednio 62,3 tys. zł i 61,1 tys. zł). Jeśli jednak wziąć pod uwagę koszt audytu w przeliczeniu na kapitały własne, koszt badania 1 mld zł wyniósł 302 tys. zł, czyli przez ostatnie pięć lat wzrósł o 25 proc. Koszty ponoszone przez spółki związane z audytem rosną też wyraźnie szybciej niż wynagrodzenia zarządów. W przeliczeniu na 1 mln zł wynagrodzenia zarządów koszt audytu w 2020 roku wynosił 112,5 tys. zł, czyli o 23 proc. więcej niż pięć lat temu. Jeśli dodać do tego opisany na poprzedniej stronie wzrost kosztów audytu w przeliczeniu na przychody, można uznać, że w wyniku zaostrzenia wymagań regulacyjnych koszty audytu dla spółek giełdowych generalnie poszły dość wyraźnie w górę.

Wykres 4. Średnie wynagrodzenie audytora za badanie spółki GPW (otrzymane w 2020 roku) w relacji do sumy aktywów, kapitałów własnych i wynagrodzeń zarządów

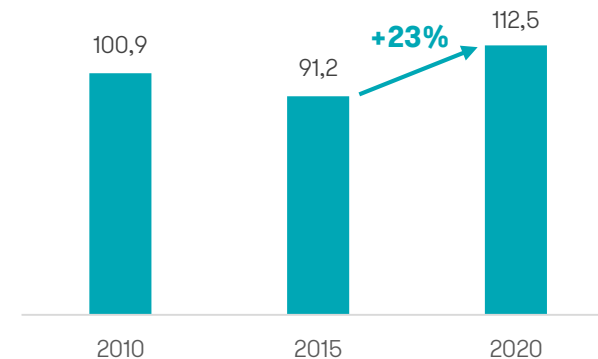
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł sumy aktywów spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł kapitałów własnych spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mln zł wynagrodzenia zarządu spółki

NASZYM ZDANIEM

Dziesięć lat to dość długa perspektywa, dająca pole do wnioskowania. W okresie tym jako profesja przeszliśmy zasadnicze zmiany. Wdrożyliśmy międzynarodowe standardy badania jako krajowe standardy, zaaplikowaliśmy kodeks etyki na grunt lokalny, wreszcie mamy zupełnie nowy system nadzoru nad rynkiem audytorskim. Z drugiej strony, w naszej profesji widoczny jest wpływ tzw. rynku pracownika. Szczególnie w okresie kilku ostatnich lat można stwierdzić, że dla branży istotną barierą rozwojową jest stały niedobór talentów. W ostatnich latach znaczna część biegłych rewidentów odeszła na emeryturę, a system szkoleń i egzaminowania nie gwarantuje wystarczająco dużej liczby nowych, aby tę lukę zappełnić. Ponadto, problemem staje się mała liczba osób podejmujących się zdobywania uprawnień.

Co więcej, efekty pracy biegłego rewidenta są w ostatnich latach niezwykle mocno oceniane. Przede wszystkim przez uczestników rynku, ale i przez regulatorów. W związku z tym presja na zawód wzrosła. Jak możemy na taką sytuację odpowiedzieć? Jedynie wysoką jakością, rozumianą jako rygorystyczne stosowanie standardów, ale i wysoką wiedzą merytoryczną zespołów audytorskich w zakresie wielu aspektów biznesu, nie tylko rachunkowości. A ponieważ wiedza i jakość kosztują, to odnotowany od kilku lat wzrost kosztów audytu nie dziwi.

Jan Letkiewicz

Wiceprezes, Partner zarządzający
Audyt
Grant Thornton

Wysokie różnice w cenach audytorów

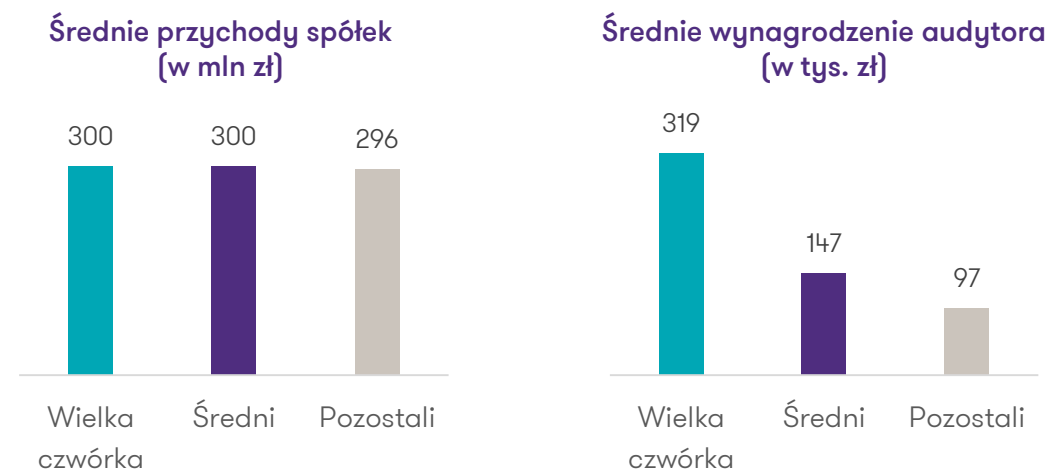
Wielkość audytora ma silny wpływ na poziom cen audytów spółek giełdowych. Najwięksi pobierają dwukrotnie wyższe wynagrodzenie niż pozostali.

Wysokość wynagrodzeń wypłacanych przez spółki audytorom jest silnie skorelowana z wielkością tychże audytorów. Biegli rewidenci realizujący usługi pod markami tzw. wielkiej czwórki pobierają zwykle – w relacji do przychodów badanej spółki – około 2-2,5-krotnie wyższe wynagrodzenie niż biegli z firm średnich (Grant Thornton, BDO, PKF, Mazars, UHY ECA) i 3-krotnie wyższe niż pozostałe podmioty.

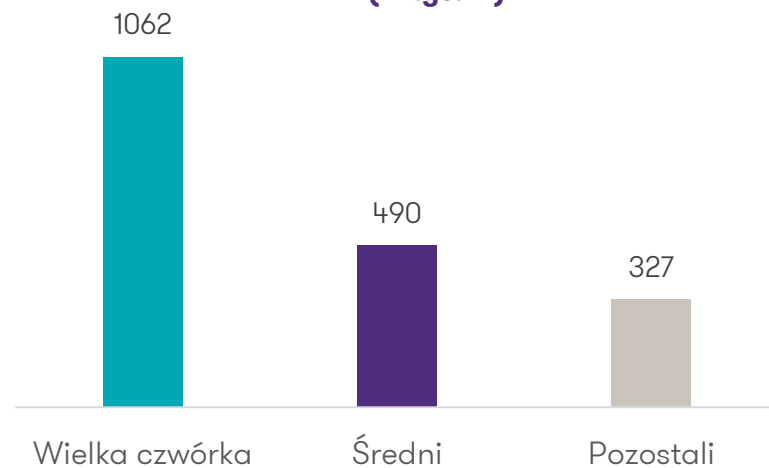
W przypadku spółek z przychodami w przedziale 200-500 mln zł średnie wynagrodzenie audytora przypadające na 1 mld zł przychodów to koszt 1,06 mln zł w przypadku firm wielkiej czwórki i 490 tys. w przypadku firm średnich. Dla spółek z przedziału przychodowego 501-1500 mln zł to odpowiednio 625 i 288 tys. zł, dla spółek z przychodami powyżej 1,5 mld zł ceny audytu – odpowiednio 254 i 99 tys. zł. Tak duże różnice mogą wynikać z postrzegania poszczególnych marek. Częściowo – głównie w przypadku spółek zagranicznych – może to być spowodowane także różnicą w obecności globalnej poszczególnych marek audytorskich. Spółki zagraniczne z GPW wybierają zwykle audytorów, którzy badają całą międzynarodową grupę, co daje największym audytorom przewagę konkurencyjną.

To pokazuje, że ceny audytu bardziej uzależnione są od wielkości audytora, niż od wielkości badanej spółki.

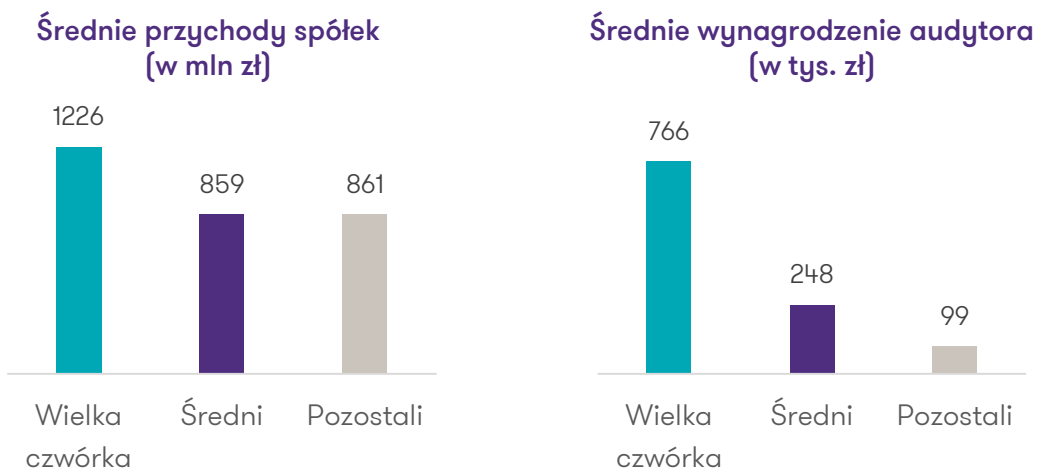
Wykres 5. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 200-500 mln zł

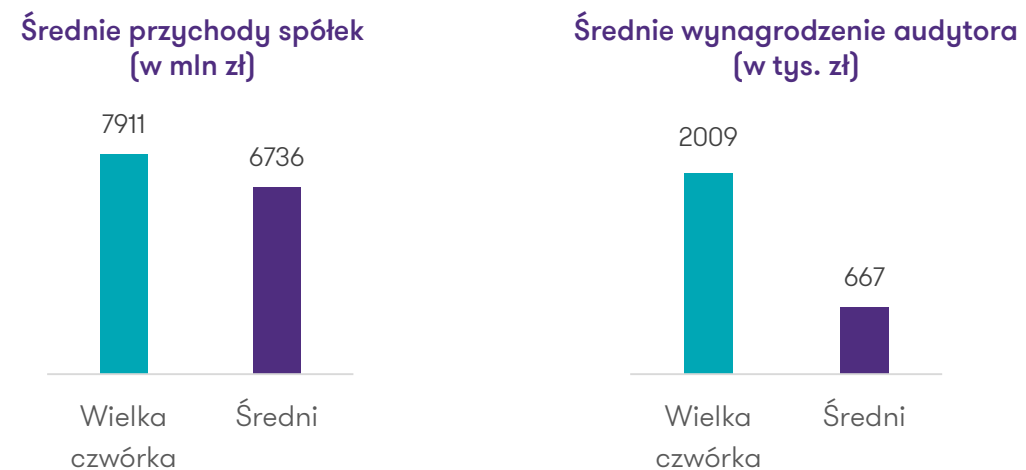
Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

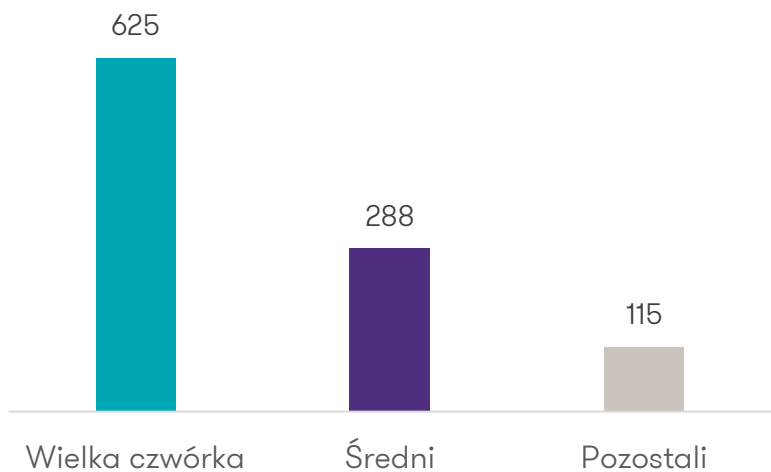
Wykres 6. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 500-1500 mln zł

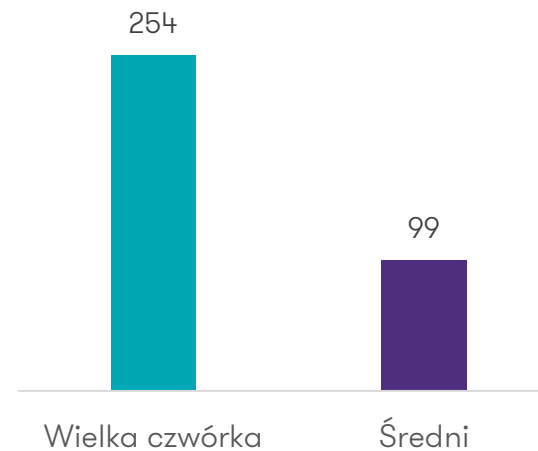
Wykres 7. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach >1500 mln zł

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

O badaniu:

Badanie opisane w niniejszym raporcie zostało przeprowadzone na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na Rynku Głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Brane pod uwagę były jedynie sprawozdania dostępne na stronach internetowych spółek w trakcie trwania zbierania danych, tj. w okresie luty-maj 2021.

Jeśli spółka nie udostępnia już na swojej stronie sprawozdań za wszystkie badane lata lub spółka nie istnieje, a dostęp do wymaganych danych z innych źródeł jest utrudniony, dane te nie były uwzględnione w raporcie. Prezentowane wyniki (np. średnie wynagrodzenia audytora, przychody czy udział segmentów audytorów w rynku) dotyczą tylko tej populacji spółek, dla której dane były dostępne.

Zapraszamy do kontaktu

Kontakt dla mediów:

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

Grant Thornton

T +48 505 024 168

E Jacek.Kowalczyk@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 140 krajach i zatrudniająca ponad 56 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 28 lat. Zespół 700 pracowników wspiera naszych klientów w obszarach takich jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają jedynie charakter ogólny i poglądowy. Nie stanowią one oferty handlowego ani stosunku świadczenia usług doradztwa podatkowego, prawnego, rachunkowego lub innego profesjonalnego doradztwa. Przed podjęciem jakichkolwiek działań należy skontaktować się z profesjonalnym doradcą w celu uzyskania porady dostosowanej do indywidualnych potrzeb. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. dołożył wszelkich starań, aby informacje znajdujące się w niniejszym dokumencie były kompletne, prawdziwe i bazowały na wiarygodnych źródłach. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy lub braki w nich oraz błędy wynikające z ich nieaktualności. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi także odpowiedzialności za skutki działań będące rezultatem użycia tych informacji.